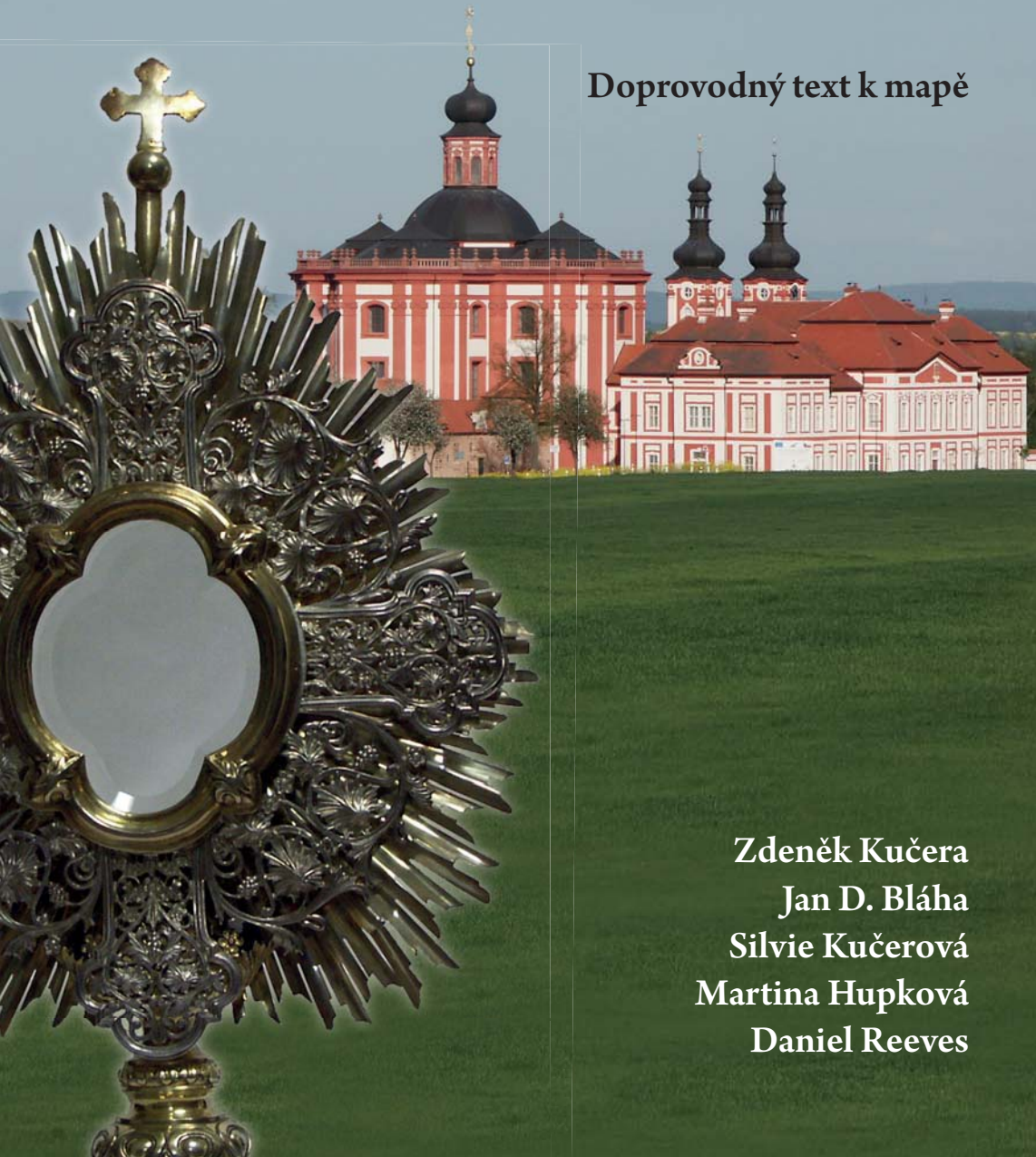

Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století

podle konání poutě během kalendářního roku

Doprovodný text k mapě

Zdeněk Kučera
Jan D. Bláha
Silvie Kučerová
Martina Hupková
Daniel Reeves

OBSAH

1. Úvod	5
2. Putování na poutní místa	5
3. Mapa a její obsah	10
3.1 Data a jejich zobrazení	10
3.2 Období konání poutí	12
4. Literatura	14
5. Přehled na mapě zobrazených poutních míst podle krajů a (arci)diecézí	15
5.1 Přehled zobrazených poutních míst podle krajů	15
5.2 Přehled zobrazených poutních míst podle (arci)diecézí	22

Vydání mapy katolických poutních míst a doprovodného textu k mapě bylo podpořeno Grantovou agenturou Univerzity Karlovy (projekt GA UK č. 165110) a Grantovou agenturou České republiky (projekt GA ČR č. P410/12/G113). Autoři děkují za poskytnutou podporu.

Recenzenti:

Mgr. Alexandra Benová, Ph.D.; Univerzita Komenského v Bratislave, Přírodovědecká fakulta, katedra kartografie, geoinformatiky a dálkového průzkumu Země

PhDr. et RNDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D.; Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i., odbor kulturní krajiny a sídel

Autoři:

Zdeněk Kučera, Jan D. Bláha, Silvie Kučerová, Martina Hupková, Daniel Reeves

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii (KUHIG), Albertov 6, 128 43 Praha 2; web: <http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/kuhig>, e-mail: zdenek.kucera@natur.cuni.cz

Foto na přední straně obálky: Poutní kostel Zvěstování Páně, Mariánská Týnice. *Foto na zadní straně obálky:* Farní a poutní kostel Navštívení Panny Marie, Hejnice. Vyobrazení sochy Panny Marie Hejnické na božích mukách u Hejnic. *Autorka fotografií:* Silvie Kučerová. Autoři děkují Řádu bratří kazatelů za možnost pořízení fotografie monstrance na titulní straně.

Vydalo Nakladatelství P3K s. r. o. (www.p3k.cz) v Praze v roce 2012. Vydání první.

© Zdeněk Kučera a kol., 2012

© Nakladatelství P3K, 2012

ISBN 978-80-87343-10-4

1. Úvod

Každý z nás žije v určité oblasti a navštěvuje místa, která jsou pro něj z nějakého důvodu významná, ať už se na nich jednoduše cítí dobře, symbolizují pro něj to, co považuje v životě za důležité, odrážejí minulost i současnost regionu či zde pravidelně potkává své dobré známé. Společným znakem takových důležitých míst je, že v sobě spojují mnoho odlišných hodnot, a tím vzájemně propojují i různé lidi. Návštěvníci na tato místa sice přicházejí z rozličných důvodů, avšak se společným zájmem o místo samotné. Domníváme se, že mezi takové lokality patří i poutní místa. Ostatně náš počáteční krok k tvorbě mapy znázorňující období konání poutí na jednotlivých katolických poutních místech během kalendářního roku, kterou tato brožura doprovází, nebyl také čistě náboženský. Jedná se o jeden z výsledků širšího grantového projektu, na jehož počátku stálo prostě uvědomění si významu poutních míst jako nedílné součásti české krajiny a její identity. Přestože primární důvody vzniku poutních míst byly náboženské, často tato místa plní i společenskou funkci. Nejsou navštěvovaná zdaleka jen věřícími a spojují v sobě hodnoty duchovní i světské. Vypovídají o minulosti regionu, v němž se nacházejí, a mnohdy jsou i jako symbol využívána při jeho (re) prezentaci. Rádi bychom proto, aby předložená mapa poskytla inspiraci či vodítko k zamyšlení nad poutními místy a potřebou jejich poznávání všem, pro něž mohou být tato místa důležitá. Smyslem této brožury pak samozřejmě není nahradit publikace, které se tématu poutí a poutních míst věnují mnohem podrobněji a komplexněji (za všechny např. Mihola, ed. 2010; Royt 2011). Jejím účelem je pouze poskytnout alespoň základní vodítko k porozumění obsahu mapy v jeho širších souvislostech.

2. Putování na poutní místa

Putování na posvátná místa, místa symbolická a místa spojená se zázračnou událostí, tvoří součást všech světových náboženství. Také v křesťanské víře má svou tradici od jeho počátků. Cílem takového putování byl vždy duchovní prožitek (procítění Boží přítomnosti, spatření svatého místa či předmětu). Důvodem vykonání pouti může být pokání (prosba o odpuštění hříchů), prosba či poděkování (např. za uzdravení), setkání se s komunitou věřících a společná cesta v procesí (průvodu v čele s církevním hodnostářem). Vydat se na pouť může věřící z nejrůznějších pohnutek v podstatě kdykoli a směřovat kamkoli. Existují však některá místa hojněji

vyhledávaná, s tradicí společného směřování poutníků, která byla v průběhu času na základě určitého konsenzu církevních představitelů označena jako „poutní“. Taková místa pak mají jednou (či několikrát) do roka stanovenou tzv. hlavní pouť, určitý den (případně více dnů), kdy je objekt zpřístupněn a konají se zde liturgické slavnosti.

Na území Česka má poutní tradice své kořeny již v raném středověku. V Čechách je často spojována s úctou k zemským patronům Českého knížectví. Historické prameny hovoří o směřování poutníků na Tetín (S38A)* – místo zavraždění a původního hrobu sv. Ludmily – v 10. století. Rozvíjí se kult sv. Václava a s ním spojené poutě do místa jeho zavraždění, Staré Boleslavi (S31A), a po přenesení ostatků do Prahy i k jeho hrobu v rotundě sv. Víta (Dibelková a kol. 2004). Další středověká poutní místa jsou spojována s mariánskou úctou. Jako nejstarší poutní místo na Moravě dokládá legenda Tuřany (B10B) a dále se moravská poutní tradice váže k cyrilometodějské misi – nejméně k Velehradu (Z21M) (Mihola 2008).

Jak je již z těchto příkladů patrné, poutníci od počátku směřovali do míst spojených s působením světců a světic, s jejich smrtí – ať již jako skutečným dějištěm události či s uložením ostatků. Relikviáře s ostatky byly přiváženy i z cizích zemí, stejně jako další náboženské artefakty – zázračné obrazy, sochy aj. Často byly na náklady jak církve, tak příslušníků šlechtického stavu pořizovány kopie slavných v zahraničí uctívaných předmětů (např. obraz Panny Marie Pasovské), umisťovány do kostelů po celé zemi, aby se následně stávaly předmětem poutí. Poutní tradice se velmi často rozvinula i k dalším náboženským předmětům (např. pozlacený měděný reliéf Madony Staroboleslavské, tzv. Palladium země české – S32A), zvláště pak k vyobrazením, jež konaly zázraky, a začaly být proto vyhledávány poutníky ze širšího okolí (např. obraz Panny Marie Klatovské, který ronil krev – P16P). Poutním místem může být také místo zázračného uzdravení (léčivý pramen), nálezu posvátného předmětu (socha tzv. Staré Matky Boží v trní v Brně-Tuřanech – B10B) či zjevení (zjevení Panny Marie v jeskyni v jihofrancouzském městě Lurdy aj.) (Royt 2005).

Přestože je spojuje jejich účel, nejsou všechna poutní místa stejná ani vzhledem, ani důležitostí. Poutní místo může mít velmi různou podobu, velikost a regionální význam. Poutě se proto mohou konat ke kříži (např. Dědkovská hora u Milíkova u Velkého Meziříčí – J02B) či kapličky (kaple sv. Jana Nepomuckého u Čučic – B12B, kaple Panny Marie Sněžné, tzv. Hvězda v Broumovských stěnách – H12H), do venkovského kostelíka (Družec u Kladna – S07A), do městského nebo klášterního kostela (katedrála sv. Bartoloměje v Plzni – P27P, Předklášteří u Tišnova – B36B,

* U příkladů poutních míst zmiňovaných v tomto textu je vždy uveden kód, umožňující jednoznačnou identifikaci daného místa v seznamu uvedeném na konci brožury a na příložené mapě.

Hejnice v Jizerských horách – L03L), do poutního areálu (Skalka nad Mníškem pod Brdy – S29A, Křepice u Hustopečí – B23B, Lomec u Vodňan – C30C) či do honosné baziliky (Svatý Kopeček u Olomouce – M29M). Samotná fyzická podoba však ještě nemusí nutně vypovídat o současném významu poutního místa. I rozměrově malá architektonická stavba může uchovávat milostný předmět, za nímž přicházejí poutníci z širokého regionu, okolí i ciziny (např. pouť ke Staré Matce Boží v Žarošicích u Kyjova – B61B). Naopak některé mohutné chrámy a přilehlé klášterní komplexy ztratily v průběhu času své zástupy poutníků, a tím i část svého věhlasu a využití (např. Chlum sv. Maří u Kynšperka nad Ohří – K01P). Ne všechna období dějin totiž poutnictví přála, a tak můžeme v Česku rozlišit několik epoch, v nichž byl náboženský poutní život na vzestupu a jindy naopak zažíval svůj pád.

Ve středověku podstupovali poutníci daleké a mnohdy značně obtížné cesty, nejčastěji do Svaté země, k hrobům apoštolů, mučedníků, světců nebo do svatyní, kde se uchovávají význačné ostatky. Pouť podnikali spíše jednotlivci vyššího společenského postavení a nezřídka přivázeli ze svatých míst významné relikvie (ostatky svatých či předměty s nimi spojené). Nejstarší poutní místo ve středoevropském prostoru je královské korunovační město Aachen (Cáchy) v Německu, do něhož vedla i tzv. Česká poutní cesta, hromadně organizovaná pouť, jejíž tradici založil Karel IV. (Mihola 2008). Ne každý si ovšem mohl dovolit nákladné putování do daleké země, a proto se alespoň symbolicky poutní místa „přenášela“ do bližších krajů. Tak byla vystavěna v Římě bazilika Svatého kříže „v Jeruzalémě“, nejrůznější „Svaté hory“ nebo později na českém území řada tzv. loret (např. Loreta na pražských Hradčanech – A05A, poutní loretánská kaple Panny Marie u Vlašimi – S41A, u Boru u Tachova – P01P či v Rumburku – U13L), tj. svatyní napodobujících svou architekturou dům Panny Marie přenesený ve 13. století z Nazaretu do italského města Loreto (Škarvada 1995). Postupně se tak začala utvářet síť snadněji dosažitelných poutních míst regionálních a lokálních (Dibelková a kol. 2004).

Zcela jiný charakter než pouť gotické měly pouť barokní (k tomuto období srv. Royt 2011). Organizovaly se pro větší počet poutníků a vždy měly závazný, jasně stanovený průběh cesty, zastavení i vlastního ceremoniálu na svatém místě. V období baroka se česká krajina zaplnila dalším množstvím sakrálních staveb (nezřídka budovaných přímo za účelem pouti) a ty starší získávaly novou podobu, včetně ambítů a dalšího zázemí pro poutníky. Tento rozmach stavitelství neměl kořeny pouze v silné barokní zbožnosti, ale měl také svůj mocenský význam (Mihola 2008). Totiž upevnit po bitvě na Bílé hoře v protestantských (husitských) Čechách katolickou víru a „nenásilně“ demonstrovat její sílu v krásné kompozice barokní krajiny a její zdobné architektury. Velké chrámy i drobné sakrální stavby, kapličky, kříže, sochy,

stromy s milostnými obrázky, studánky se zázračnou vodou, to vše bylo sladěno s okolní přírodou a často situováno tak, aby krajinná konfigurace připomínala určité významné místo (např. Kalvárii) (Boháč 1995). Jako příklad lze uvést Římov u Českých Budějovic (C40C) s barokní křížovou cestou, tzv. Římovskými pašijemi, která byla přesně vyměřena podle vzájemné polohy míst jednotlivých význačných událostí na Kristově poslední cestě (Dibelková a kol. 2004).

Velkou ránu poutní tradici i církevnímu životu obecně zasadily reformy Josefa II., kdy bylo v roce 1786 zakázáno putování na vzdálenější místa, např. do Staré Boleslavi (S31A a S32A), na Hostýn (Z05M) (Hronková-Ourodová 2005), došlo k uzavření řady poutních areálů, klášterů, které postupně zpustly i zanikly a některé z nich se již nikdy nedočkaly svého obnovení (např. kostel U Staré Matky Boží ve vinicích nedaleko moravských Žarošic). Poutě byly v rakouské monarchii opět povoleny až v roce 1840. Přestože se jednalo o období nastupující průmyslové revoluce, modernizace a odklonu od některých hodnot tradiční společnosti, vyznačovala se 2. polovina 19. století opětovným rozkvětem poutnictví. Počet poutníků na známých poutních místech se při hlavní pouti počítal na desítky tisíc. Poutě měla velký společenský význam, putovalo se až několik týdnů v procesí na vzdálenější, i zahraniční, místa (např. Mariazell ve Štýrsku, Vambeřice v Kladsku), přespávalo se v přírodě. Každá poutě měla pro všechny zúčastněné svá pravidla a gradaci. Začínala přípravou ve formě svátosti smíření, modlitby ve farním kostele, požehnání, vyprovázení, pokračovala přijímáním nových poutníků, měla své čekání na setkání během dlouhé pěší cesty, doprovázené modlením růžence, zpěvem náboženských písní a vrcholila ve chvíli dosažení cíle, přijímání svátostí, adorace a účasti při bohoslužbách na poutním místě. Také loučení s poutním místem, návrat domů, přivítání farníky a radost z přivezených obrázků byly její závěrečnou součástí (Hronková-Ourodová 2005). S rozvojem dopravy od konce 19. století mohou poutníci stále častěji využívat i vlaky a později autobusy, což mění charakter poutě. Jednak lidé stráví více času na svatém místě než vlastní cestou a jednak se výrazně rozšiřuje geografický rozsah poutí – lidé mohou ve větším množství navštěvovat i velmi vzdálená poutní místa. Hojně užívání individuální automobilové dopravy dnes v některých případech definitivně nahrazuje nejen samotné fyzicky namáhavé pěší putování. Také mění společenský charakter kolektivního putování farníků či jinak spřízněných osob, které často neputují společně, ale (krátce) se setkají pouze na samotném cíli své cesty, poutním místě.

Během 20. století zájem o poutnictví stále ochabuje, resp. přesněji se dále proměňuje význam a s ním i charakter a způsob užívání poutních míst. Od 20. let 20. století začínají vyhledávat svatá místa také výletníci, a to nikoli z náboženských důvodů, ale pro jejich estetické hodnoty. Po vzniku samostatného Československa

se mnoho obyvatel odvrací od katolicismu, symbolizujícího dřívější habsburskou nadvládu, a oblíbenějším se stává např. slavení svátku Mistra Jana Husa, organizované nejčastěji Sokolem. Pod vlivem nacionálního napětí ve 30. letech 20. století představují poutě spíše národní manifestaci a kázání kněží mívají vlastenecký podtext (Hronková-Ourodová 2005). Okupace českého pohraničí nacisty pak znamená ukončení účasti Čechů na poutích v německých oblastech a Němců na českém území, až nakonec poválečný odsun Němců z pohraničí vede k devastaci velkého množství tamních poutních svatyní (např. loretánská kaple ve Starém Hrozňatově u Chebu – K11P). Nejtvrdší zásah proti náboženskému životu však představoval komunistický režim. Všechny církevní obřady včetně poutí byly přísně sledovány, faráři museli pro poutě žádat od státních úřadů povolení, až nakonec v období normalizace (70. léta 20. století) se směla bohoslužba konat výhradně v prostoru kostela a jakýkoli církevní průvod nebyl tolerován – tedy ani modlení se na křížové cestě vně kostela. Pronásledování kněží, zrušení církevních řádů a uzavření klášterů, nezáměrně o církevní památky (Demel 2008), to vše vedlo k chátrání poutních míst, včetně jejich cílené devastace (např. Neratov v Orlických horách – H16H).

Obnova církevního života po pádu komunismu v roce 1989 se možná neuskutečnila v očekávané míře. Prvotní nadšení ze svobody vyjadřované mimo jiné účastí na bohoslužbách a velkých poutích (např. na Velehradě) brzy vyprchalo. Jsou dosud v Česku mnohá místa, která minimálně jednou za rok při poutních slavnostech ožívají. Jsou slavná poutní místa, kam směřují z velké části turisté (mimo jiné kostel na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou – J38B, památka světového kulturního dědictví UNESCO). Jsou ale také poutní místa, která zůstávají tichá. Některá z nich byla iniciativou občanských či církevních sdružení i péčí jednotlivců vysekána ze zasetí přerostlé vegetace, opravena, zrekonstruována (např. Skoky u Žlutic – K10P). Mnohdy jsou to však jen majestátní kulisy na návsi či krajinné dominanty na kopcích, které již neožívají náboženským životem. Ne všechna poutní místa slouží výhradně náboženským účelům, když se na nich konají události a setkání s přiměřeným světským obsahem. Přes všechny své změny, jsou i na počátku 21. století poutní místa nedílnou a důležitou součástí české krajiny a fyzicky i symbolicky náleží k jejímu charakteru (Kučerová, Kučera, Reeves, Hupková 2011). Jako místa zvláštního významu v sobě propojují duchovní hodnoty vycházející z náboženství, s hodnotami světskými, spojenými s dalšími lidskými potřebami a vztahy. Mají řadu významů a hodnot pro různé skupiny obyvatel. Mohou pro ně být vnímaným dědictvím, tedy něčím, co je součástí jejich identity a co mají potřebu chránit. Nejsou však také neměnná, ale mění se stejně jako charakter krajiny, v níž leží, a vlastnosti lidí, kteří tuto krajinu obývají. Proto se možná i v budoucnu stav a využití řady poutních míst opět promění.

3. Mapa a její obsah

3.1 Data a jejich zobrazení

Poutní místo je v běžné mluvě užívané a obecně známé označení pro sakrální objekt, který je cílem náboženských poutí. V minulosti se měnil jak význam a obsah těchto poutí, tak poutní místa, sakrální objekty, samotné. Poutní místa tedy nejsou neměnná, mohou vzniknout i zaniknout. Při shromažďování údajů pro předkládanou mapu bylo proto mimo jiné nutné zodpovědět si následující otázky. Jaká místa hledáme? Chceme identifikovat všechna poutní místa, která na území Česka existovala v celé jeho známé historii? Je naším cílem nalézt pouze ta místa, která jsou v současnosti nábožensky aktivní, nebo i ta, na která se sice již pravidelné pouti nekonají, ale jejich význam ve společnosti či místní komunitě přetrvává?

Po úvahách a diskuzích jsme se zaměřili pouze na taková katolická poutní místa, u nichž bylo možné na základě nám dostupných informací předpokládat relativně kontinuální výskyt náboženské poutní tradice, která je živá i v současnosti. Nepodařilo se nám však nalézt žádnou databázi či přehled poutních míst pro území celého Česka, z nichž bychom mohli údaje o jednotlivých poutních místech přímo přejmout. Při tvorbě vlastního přehledu katolických poutních míst jsme proto byli nuceni využívat různých zdrojů informací, ať už se jednalo o tištěné soupisy poutních míst (Boháč 1995; Odehnal, Kocianová 2008; Atlas Mariánská poutní místa 2007), turistické průvodce (Dibelková a kol. 2004; Dibelková 2005), seznamy publikované na internetu či vlastní zkušenost. Přičemž je třeba zdůraznit, že zmiňované zdroje informací měly značně rozdílnou vypovídací schopnost a dosahovaly různé podrobnosti. Jako primární zdroj byly proto využity nejpodrobnější tištěné soupisy a údaje z ostatních zdrojů byly chápány jako doplňkové. Rozdíly mezi zdroji se netýkaly pouze množství detailů zmiňovaných o poutních místech. Zejména byly patrné významné rozdíly v dostupnosti a četnosti zpráv o jednotlivých poutních místech v Čechách na jedné straně a na Moravě a ve Slezsku na straně druhé. Obecně lze uvést, že informace o poutních místech v Čechách byly méně podrobné, a proto je celkový počet míst identifikovaných na tomto území nižší. Domníváme se, že tento rozdíl mezi Čechami a Moravou a Slezskem není dán pouze objektivními rozdíly ve výskytu poutních míst, ale souvisí též s rozdílnou rolí náboženství a mírou a způsobem zapojení i drobných sakrálních památek do života místních společenství. Obyvatelstvo Moravy je výrazně více religiozní než v jiných oblastech Česka (Havlíček, Hupková 2008).

Obdobně jako autoři soupisů, z nichž jsme vycházeli, ani my jsme nepracovali s žádnou předem stanovenou definicí poutního místa. Za poutní jsme považovali taková místa, která byla v použitých zdrojích jako poutní označena. Právě proto, že jsme vycházeli ze zprostředkovaných informací, je možné, že se v našem seznamu vyskytují i místa, na nichž se již pravidelné poutě a s nimi spojené slavnosti nekonají, anebo v něm naopak nejsou zahrnuta některá místa v současnosti aktivně využívaná. Námi vytvořený soupis jistě není bezchybný a definitivní. V případě zjištění nepřesností proto prosíme uživatele mapy o shovívavost a naopak rádi přijmeme podněty k jejímu zlepšení. Pro velký počet zjištěných poutních míst nebylo možné je všechna osobně navštívit a informace o způsobu jejich současného využití přímo na místě ověřit. Přesto však věříme, že údaje o 450 poutních místech obsažené v brožuře a znázorněné v mapě poskytují alespoň základní představu o počtu, rozmístění a charakteru katolických poutních míst v Česku.

Na mapě samotné je hranicemi vyznačeno administrativní členění Česka podle krajů a dále hranicí a podbarvením církevní (římskokatolická církev) územní rozdělení na provincie a diecéze, resp. arcidiecéze. Mapa obsahuje bodově lokalizované diagramy pro jednotlivá poutní místa, jejichž seznam je uveden dále. Každý kruhový diagram je rozdělen celkem na 12 pravidelných výsečí, z nichž každá označuje měsíc (ve směru hodinových ručiček) konání poutě během kalendářního roku (viz obr. 1). Pro přehlednost jsou barevně odlišeny měsíce spojované s jednotlivými ročními obdobími (zima, tj. prosinec, leden a únor – modrá barva; jaro, tj. březen, duben a květen – zelená barva; léto, tj. červen, červenec a srpen – žlutá barva; podzim, tj. září, říjen a listopad – červená barva). Pokud probíhají poutě na některých poutních místech celoročně (tj. nejsou vázány na konkrétní liturgický svátek či slavnost), obsahuje diagram všechny výseče (viz první příklad na obr. 1). V případě časově pohyblivých poutí diagram naopak neobsahuje žádnou výseč (viz druhý příklad na obr. 1). V takovém případě bývají poutě vázány na pohyblivý liturgický svátek či slavnost (např. během Velikonoc), není tedy možné uvést konkrétní měsíc konání poutě. Koná-li se v průběhu roku více poutí, obsahuje diagram výseče znázorňující příslušné měsíce (viz poslední příklad na obr. 1). Označení jednotlivých poutních míst je vysvětleno na začátku jejich seznamu (viz s. 15) a na obr. 2. Několik území vykazovalo příliš vysokou koncentraci polohově blízce vzdálených poutních míst, a proto je v levém dolním rohu mapy ve větším měřítku znázorněn výřez příslušných částí území: Prahy, Brna a Znojma.

3.2 Období konání poutí

Závěrem této brožury bychom se ještě chtěli krátce také zmínit o období konání slavností na jednotlivých poutních místech. Je pravidlem, že datum konání poutě má vazbu na některou ze slavností či svátků během liturgického roku: oslavu zasvěcení příslušného poutního místa (posvícení, hody); slavnost vztahující se k předmětu pouti (např. památka korunování Panny Marie Makovské na Makové Hoře u Smolotel nedaleko přehrady Orlik – S20C); jinou liturgickou slavnost (např. během velikonoční doby); případně slavnost vztahující se k výročí posvěcení katedrály.

Stalo se již tradicí, že je každý kostel po svém dokončení zasvěcen, tj. dedikován (z lat. *dedicatio*) ochraně některého světce, případně několika světců (např. kostel sv. Jiří, katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha apod.) a hlavní pouť pak připadá na den svátku tohoto světce. Podle svědectví Eusebia z Cézareje (263–340) již na počátku 4. století církve znala obřad, jímž se zasvěcoval křesťanský chrám. Tradičně je ochrana spojována i s Pannou Marií (Matkou Vykupitele), často se zvýrazněním nějaké události z jejího života (např. kostel Navštívení Panny Marie, bazilika Nanebevzetí Panny Marie), resp. zázraků s její osobou spojenými (např. kaple Panny Marie Sněžné). Dalším zvykem je zasvěcení ochraně Nejsvětější Trojice, která je obrazem Boha ve třech osobách: Otce – Stvořitele, Syna, tj. Ježíše Krista – Vykupitele a Ducha Svatého – Posvětitel (např. kostel Nejsvětější Trojice, kostel Božího Těla atd.). U Ježíšovy osoby je při zasvěcení křesťanského chrámu rovněž používáno zvýraznění nějaké jeho životní události (např. kostel Zvěstování Páně, kaple Proměnění Páně apod.). Zasvěcením je dán příslušný chrám pod jakýsi dohled světce ad., a tím i ustanoven nebeský pomocník lidem, kteří se scházejí na daném místě.

Zasvěcení kostela však nemusí souviset s předmětem pouti za předpokladu, že svatyně nebyla vybudována přímo pro něj (např. Poutní loretánská kaple Panny Marie v Hájku u Prahy – S08A) či kolem něho (např. kostel Navštívení Panny Marie nad pramenem u Křešic u Litoměřic – U19L, který ukrývá studánku, u níž rostla olše s obrazem Panny Marie). Zasvěcení kostela souvisí s jeho vlastní výstavbou (s přestavbami a rozšiřováním kostela se dokonce mohlo měnit) a může být starší než vznik příslušné poutní tradice. Ve svatyních se často uchovává celá řada uctívaných artefaktů, postupně na místo přenesených, které se až později mohly stát poutníky vyhledávanými. Proto není neobvyklým jevem, když je např. v kostele sv. Havla v Rožďalovicích na Nymbursku (S26L) předmětem pouti milostný obraz Panny Marie Karmelské z roku 1774.

S liturgickým rokem souvisí i rozložení konání poutí v jednotlivých měsících a ročních dobách (viz obr. 3). Vzhledem k historicky silné mariánské úctě v Česku

se většina poutí vztahuje ke slavnostem výročí jednotlivých událostí ze života Panny Marie, které podle kalendáře připadají spíše na pozdní jaro, léto a podzim (např. Navštívení P. Marie 31. května, Nanebevzetí P. Marie 15. srpna, Narození P. Marie 8. září); přičemž měsícem, jenž je věnován v lidové zbožnosti úctě Panny Marie, je měsíc květen. V Čechách tradičně panuje také velká úcta k zemským patronům, především ke sv. Václavu (28. září), ale časté je i zasvěcení poutních míst sv. Vojtěchu (23. dubna), sv. Anně (26. července) apod. Moravská poutní tradice se silně váže k cyrilometodějské misi (5. července), zatímco v Čechách žádné poutní místo spjaté se sv. Cyrilem a Metodějem nenajdeme. V pohraničních oblastech pak nacházíme vlivy německého osídlení v uctívání jiných patronů – např. kostel sv. Vintíře v Dobré Vodě u Hartmanic – P07C, místa spojená s pobytem sv. Wolfganga na Klatovsku (farní kostel sv. Wolfganga v Zelené Lhotě nad vodní nádrží Nýrsko – P40P, poutní kaple sv. Wolfganga u Chudenic – P13P) aj. V rozložení četnosti poutí během jednotlivých částí kalendářního roku můžeme sledovat i jistý „pragmatický“ důvod rozvinutí poutní tradice do určitého místa: je snadnější vykonat pout' v období mimo zimní měsíce. Pouti v zimě se pak nejčastěji vztahují k adventní době. Lze si též povšimnout, že pouze u velmi malého počtu poutních míst se podařilo zjistit údaje o konání poutí během celého roku (např. farní kostel sv. Matouše na Hrádku u Vlašimi – S09A, poutní kostel sv. Alfonse a P. Marie Fatimské v Koclířově – E15H nebo nepřekvapivě rotunda sv. Jiří na Řípu – U18A). Intenzita využití většiny zjištěných katolických poutních míst se tedy velmi významně mění v závislosti na významu jednotlivých míst a na událostech během církevního a kalendářního roku.

4. Literatura

- Atlas Mariánská poutní místa, Česká republika 1 : 500 000. Topograf spol. s r. o. ve spolupráci s Karmelitánským nakladatelstvím s. r. o., 2007, 92 s.
- BOHÁČ, Z. (1995): Poutní místa v Čechách. Debora, Praha, 286 s.
- DEMEL, Z. (2008): Pod dohledem církevních tajemníků. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 323 s.
- DIBELKOVÁ, I. a kol. (2004): Navštivte... Poutní místa v Čechách. Olympia, Praha, 204 s.
- DIBELKOVÁ, I. (2005): Navštivte... Poutní místa na Moravě a ve Slezsku. Olympia, Praha, 112 s.
- HAVLÍČEK, T., HUPKOVÁ, M. (2008): Religious landscape in Czechia: new structures and trends. *Geografie*, 113, č. 3, s. 302–319.
- HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. (2005): Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: Stuchlá, P. (ed.): 300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci. Sborník příspěvků z odborného semináře 14. 9. 2004, Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, Vodňany, s. 65–79.
- KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z., REEVES, D., HUPKOVÁ, M. (2011): Poutní místa v kulturním dědictví české společnosti. *Geografické rozhledy*, 20, č. 4, s. 22–23.
- MIHOLA, M. (2008): Poutní tradice na Moravě a ve Slezsku. In: Odehnal, F.: Poutní místa Moravy a Slezska. 3. vydání. Kartuziánské nakladatelství, Brno, s. 13–19.
- MIHOLA, J., ed. (2010): Na cestě do nebeského Jeruzaléma. Poutnictví v českých zemích ve středoevropském kontextu. Moravské zemské muzeum, Brno, 234 s.
- ODEHNAL, F., KOCIANOVÁ, M. (2008): Poutní místa Moravy a Slezska. Jiří Brauner – Kartuziánské nakladatelství, Brno, 466 s.
- ROYT, J. (2005): K charakteru poutních komplexů v Čechách. In: Stuchlá, P. (ed.): 300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci. Sborník příspěvků z odborného semináře 14. 9. 2004, Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, Vodňany, s. 83–92.
- ROYT, J. (2011): Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století. 2. vydání. Karolinum, Praha, 479 s.
- ŠKARVADA, J. (1995): Úvodem. In: Boháč, Z.: Poutní místa v Čechách. Debora, Praha, s. 6–7.

5. Přehled na mapě zobrazených poutních míst podle krajů a (arci)diecézí

Seznam poutních míst je uspořádán jednak podle krajů, jednak podle diecézí, resp. arci-diecézí. Kraje jsou řazeny abecedně podle názvu. Diecéze, resp. arci-diecéze jsou rozděleny podle církevních provincií, v rámci nichž jsou řazeny abecedně podle názvu. Všechny kraje a (arci)diecéze mají vedle názvu uvedenou svoji zkratku. Ta je využita v jedinečném označení každého poutního místa čtyřmístným kódem (viz obr. 2), podle kterého lze zároveň každé místo identifikovat na přiložené mapě. První položkou kódu je písmeno označující kraj (odvozené podle registrační značky vozidel registrovaných v České republice). Následuje identifikátor, tj. jedinečné označení poutního místa dvoumístným číslem. Poslední písmeno značí (arci)diecézi. Zatímco seznam poutních míst členěný podle krajů obsahuje kromě kódu i celý název poutního místa

a bližší upřesnění jeho polohy (název sídla či lokality, na níž se místo nachází), seznam členěný podle (arci)diecézí uvádí pouze kódy.

Kraj:

A = Praha; B = Jihomoravský kraj; C = Jihočeský kraj; E = Pardubický kraj; H = Královéhradecký kraj; J = Kraj Vysočina; K = Karlovarský kraj; L = Liberecký kraj; M = Olomoucký kraj; P = Plzeňský kraj; S = Středočeský kraj; T = Moravskoslezský kraj; U = Ústecký kraj; Z = Zlínský kraj

Diecéze:

A = Arcidiecéze pražská; B = Diecéze brněnská; C = Diecéze českobudějovická; H = Diecéze královéhradecká; L = Diecéze litoměřická; M = Arcidiecéze olomoucká; O = Diecéze ostravsko-opavská; P = Diecéze plzeňská

5.1 Přehled zobrazených poutních míst podle krajů

JIHOČESKÝ KRAJ (C)

C01C děkanský kostel Nanebevzetí P. Marie; Bavorov
C02C konventní kostel Nanebevzetí P. Marie; Bechyně
C03C farní kostel Navštívení P. Marie; Borovany
C04B poutní kaple P. Marie; u České Olešné
C05C poutní kostel Obětování P. Marie s rezidencí redemptoristů; České Budějovice
C06C klášterní kostel P. Marie Růžencové; České Budějovice
C07C poutní kostel Povýšení sv. Kříže; Čestice
C08C kaple a lázně sv. Jana Křtitele; Deštná
C09C farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Dobrá Voda
C10C farní kostel P. Marie Bolestné; Dobrá Voda u Českých Budějovic
C11B poutní kaple P. Marie Karmelské; Dobrá Voda
C12C poutní kaple Naší Milé Paní z hory Karmel; u Dobré Vody

C13C farní kostel Zvěstování Páně; Dobř
C14C farní kostel sv. Vincence a Narození P. Marie; Doudleby
C15C farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Drahov
C16C poutní kaple sv. Kříže; Dunajovická hora u Dunajovic
C17C farní a poutní kostel sv. Anny; Hojná Voda
C18C filiální kostel sv. Štěpána; Horní Bukovsko
C19C poutní kaple P. Marie Bolestné v Dobré Vodě; Horní Planá
C20C poutní kaple P. Marie Bolestné; u Hořic na Šumavě
C21C farní kostel sv. Petra a Pavla; Hosín
C22C farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Chlum u Třeboně
C23C poutní kaple P. Marie Lurdské + farní kostel Narození P. Marie; Chroboly
C24C poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Kájov

C25C	farní kostel Nejsv. Trojice; Klášter I	B07B	poutní kaple P. Marie (Kostelíček); Brno-Líšeň
C26C	poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Tábor-Klokoty	B08B	kolegiální farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Brno-Staré Město
C27C	farní kostel Narození P. Marie; Kostelec nad Vltavou	B09B	farní kostel sv. Janů (sv. Jana Křtitele a Jana Evangelisty); Brno-střed
C28B	farní a poutní kostel P. Marie Karmelské; Kostelní Vydří	B10B	farní a poutní kostel Zvěstování P. Marie s přílehlou kaplí Zjevení P. Marie v trní; Brno-Tuřany
C29C	konventní kostel Nejsv. Trojice; Lnáře	B11M	poutní (farní) kostel sv. Jana Křtitele; Bzenec
C30C	farní kostel Jména P. Marie; Lomec	B12B	poutní kaple sv. Jana Nepomuckého; u Čučic
C31C	farní kostel sv. Vojtěcha; Lštěň	B13B	poutní kaple Jména P. Marie; Dobrá Voda u Mladoňovic
C32C	poutní kaple P. Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu; u Malšína	B14B	poutní kaple sv. Antonína Paduánského a sv. Floriana; Dolní Kounice
C33C	poutní kostel Zasnoubení P. Marie; Mláka	B15B	poutní kaple sv. Maří Magdalény; u Doubravníka
C34B	filiální kostel P. Marie Montserratské; u Mutné	B16B	farní kostel sv. Jana Nepomuckého; Dyje
C35C	farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Nová Včelnice	B17M	poutní kaple, tzv. Strachotínka; Hamiltony
C36C	farní a konventní kostel sv. Petra a Pavla; Nové Hradý	B18B	farní kostel Navštívení P. Marie; Hluboké Mašůvky
C37C	děkanský kostel Narození P. Marie; Písek	B19B	Tři kříže; u Chudčic
C38C	farní kostel P. Marie Bolestné; Podsrp	B20B	poutní kaple sv. Jakuba; u Ivančic
C39C	poutní kaple P. Marie Kralovské a sv. Anny; Studenec u Rožmberka nad Vltavou	B21B	kaple P. Marie Starohorské; u Ivančic
C40C	děkanský kostel sv. Ducha s poutní loretánskou kaplí P. Marie; Římov	B22B	poutní kaple sv. Barbory; Klobouky u Brna
C41C	farní kostel Jména P. Marie; Sepekov	B23B	přírodní poutní areál U Svaté; Křepice
C42C	farní chrám Navštívení P. Marie; Skočice	B24B	farní a poutní kostel Jména P. Marie; Křtiny
C43B	poutní kostel Božího Těla; u Slavonic	B25B	farní a poutní kostel Navštívení P. Marie; Lechovice
C44C	poutní kaple P. Marie (Tussetkapelle); Stožec	B26B	bývalý farní kostel sv. Klimenta; u Lipůvky
C45C	poutní kostel sv. Anny; u Kraselova	B27B	poutní kaple P. Marie Sedmibolestné; u Němčan
C46C	poutní kaple sv. Anny; Svatá Anna u Vlčevsi	B28B	poutní kaple sv. Šebestiána; Svatý Kopeček u Mikulova
C47C	poutní kostel sv. Magdaleny; u Zbytin	B29B	farní kostel sv. Gotharda; Modřice
C48C	farní kostel sv. Petra a Pavla; Svěraz	B30B	poutní kaple sv. Floriána; Moravský Krumlov
C49C	poutní kaple P. Marie Lurdské; Hrdějovice-Těšín	B31B	poutní kaplička sv. Peregrina; u Želešic
C50C	poutní kostel Nejsv. Trojice; u Trhových Svin	B32B	filiální kostel sv. Stanislava; u Osík
C51C	poutní kostel P. Marie Sněžné; Svatý Kámen	B33B	bývalý klášterní kostel P. Marie Karmelské; Oslavany
C52C	poutní kaple sv. Ducha; Vlachovo Březí	B34B	socha P. Marie Lurdské v Císařské jeskyni; u Ostrova u Macochy
C53C	poutní kaple P. Marie Sněžné, tzv. Odpočívající na kameni; u Vyššího Brodu	B35B	poutní kaple P. Marie Bolestné; u Popic
C54C	opatský kostel Nanebevzetí P. Marie; Vyšší Brod	B36B	farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Předklášteří
C55C	farní kostel Zvěstování Páně; Zaháj	B37B	poutní kaple sv. Jakuba; u Přibyslavic
C56C	poutní kaple P. Marie „Na Lizu“; u Zdíkova	B38M	poutní kaple sv. Anny; Pustiměř
C57C	kostel P. Marie Bolestné na Křížové hoře; u Českého Krumlova	B39B	klášterní kostel sv. Petra a Pavla; Rajhrad
		B40M	kaple na Hatích; u Rohatce
		B41B	poutní kaple Nejsv. Trojice; u Rosic
		B42B	poutní kaple sv. Urbana; u Slavkova u Brna
		B43B	farní kostel P. Marie Bolestné; Sloup
		B44B	farní a poutní kostel Jména P. Marie; Slup
		B45M	farní a poutní kostel P. Marie Nanebevzetí; Strážnice
		B46B	poutní kaple sv. Anny; Šebetov
		B47B	poutní kaple P. Marie Bolestné; Šmelcovna
		B48B	poutní kostel sv. Klementa Maria Hofbauera; Tasovice

JIHOMORAVSKÝ KRAJ (B)

B01B	hradní kaple Nanebevzetí P. Marie; hrad Bítov
B02M	poutní kaple sv. Antonína Paduánského; u Blatnice pod Svatým Antonínkem
B03B	poutní Lurdská jeskyně; Bohutice
B04B	farní kostel sv. Anny; Bořetice
B05B	rektorátní kostel P. Marie Nanebevzeté; Brno-střed
B06B	lesní kaple sv. Antonínka; Brno-Lesná

B49B poutní kaple P. Marie Pomocnice křesťanů; u Těšan
 B50B farní kostel sv. Mikuláše; Tvarožná
 B51B farní a poutní kostel sv. Jana Křtitele; Týnec
 B52B poutní kaple sv. Antonína Paduánského; Újezd u Brna
 B53B poutní kaple sv. Anny; u Valtic
 B54B kaple Matky Boží; u hradu Veveří u Veverské Bítýšky
 B55B farní a poutní kostel Narození P. Marie; Vranov u Brna
 B56B farní a klášterní kostel Nalezení sv. Kříže; Znojmo
 B57B farní a poutní kostel sv. Mikuláše; Znojmo
 B58B kostel sv. Antonína Paduánského; Znojmo-Hradiště
 B59B kaple P. Maria-Zell; Znojmo-Hradiště
 B60B kaple sv. Eliáše; Znojmo-Hradiště
 B61B farní kostel sv. Anny; Žarošice

KRAJ VYSOČINA (J)

J01B poutní kaple Nejsv. Trojice; u Brtnice
 J02B kříž; Dědkovská hora u Milíkova
 J03H poutní kaple sv. Anny; pod vrchem Hradiště u Dobrohostova
 J04H poutní loretánská kaple P. Marie; Golčův Jeníkov
 J05B kaple sv. Maří Magdaleny; Jasenice
 J06B filiální kostel sv. Víta; Jemnice
 J07B poutní kostel sv. Jana Křtitele; Jihlava
 J08C poutní kostel P. Marie Bolestné; Kámen
 J09B poutní kaple Narození P. Marie; Kostníky
 J10B kaple Narození P. Marie; vrch Humberk u Krasonic
 J11C poutní kostel Nejsv. Trojice; na vrchu Křemešník
 J12B farní kostel sv. Václava; Křižanov
 J13B poutní kaple sv. Cyrila a Metoděje; Meziboří
 J14B poutní kaple Navštívení P. Marie; Moravecké Janovice
 J15B poutní kaple sv. Jáchyma; u Dobré Vody u Mrákotína
 J16B farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Netín
 J17B farní kostel Navštívení P. Marie; Obyčtov
 J18B poutní kaple sv. Anny; Opatov
 J19B poutní kaple sv. Prokopa; Pikárec
 J20H poutní kostel sv. Anny; Svatá Anna u Pohledu
 J21B farní a poutní kostel sv. Anny a P. Marie; Příbyslavice
 J22B poutní kaple sv. Anny; Radkov
 J23H farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Skála
 J24B poutní kostel Božího milosrdenství a sv. Faustyny; Slavkovice
 J25H farní kostel Navštívení P. Marie; Sopoty

J26C poutní kaple sv. Jana Křtitele; vrch Strážiště u Útěchovic
 J27B altán s kamenným oltářem na Svaté hoře; u Kadolce
 J28B poutní kaple Nejsv. Trojice; Švařec
 J29B kaple Jména P. Marie; Telč-Štěpnice
 J30B filiální kostel sv. Jana Nepomuckého; při silnici mezi Telčí a Krahulčím
 J31B poutní kostel U Matky Boží; Telč-Staré Město
 J32B kostel sv. Vojtěcha; při silnici mezi Telčí a Studnicí
 J33B poutní kaple sv. Karla Boromejského; u Vanova
 J34B poutní kaple sv. Jana Nepomuckého; Třebíč
 J35H farní kostel sv. Václava; Vilémov
 J36B filiální kostel sv. Michaela archanděla; Vítochov
 J37H farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Vojslavice
 J38B poutní kostel sv. Jana Nepomuckého; Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou
 J39B farní a poutní kostel Nanebevzetí P. Marie a sv. Mikuláše; Žďár nad Sázavou
 J40H opatský a farní kostel Narození P. Marie; Želiv

KARLOVARSKÝ KRAJ (K)

K01P farní a konventní kostel Nanebevzetí P. Marie a sv. Maří Magdalény; Chlum sv. Maří
 K02P farní kostel sv. Jáchyma; Jáchymov
 K03P opatský kostel Zvěstování Páně; Klášter Teplá
 K04P farní kostel sv. Kateřiny; Krásno
 K05P děkanský kostel sv. Václava; Loket
 K06P farní kostel sv. Vavřínce; Luka
 K07P farní kostel sv. Martina; Nejedek
 K08P farní kostel sv. Michaela Archanděla; Ostrov
 K09P poutní kaple P. Marie; u Podlesí
 K10P poutní kostel Navštívení P. Marie; Skoky u Žlutic
 K11P farní kostel Narození P. Marie; Starý Hrozňatov

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ (H)

H01H poutní kaple Nanebevzetí P. Marie; u Božanova
 H02H sv. Maří Magdalena; Božanov
 H03H poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; tzv. Naší milé paní pod lipami; Broumov
 H04H opatský kostel sv. Vojtěcha; Broumov
 H05H děkanský kostel sv. Petra a Pavla; Broumov
 H06H poutní kaple P. Marie; Deštné v Orlických horách
 H07H farní kostel sv. Václava; Dolní Kalná
 H08H poutní kaple Nanebevzetí P. Marie; Dřívna-Přepychy
 H09H děkanský kostel Narození sv. Jana Křtitele; Dvůr Králové nad Labem

H10H farní kostel sv. Marie Magdaleny; Heřmanice
H11H poutní kostel P. Marie Bolestné; Lhoty u Potštejna-Homole
H12H poutní kaple P. Marie Sněžné; Hvězda v Broumovských stěnách
H13H poutní kostel sv. Ignáce; Jičín
H14H poutní kostel Navštívení P. Marie; u Vítězného
H15H kostel P. Marie Sedmiradostné; Malé Svatoňovice
H16H farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Neratov
H17H klášterní kostel Nanebevzetí P. Marie; Nová Paka
H18H poutní kostel Proměnění Páně a sv. Mikuláše; Nová Paka
H19H poutní kostel Narození Páně; Opočno
H20H kaple Nejsv. Trojice; Petrovice
H21H poutní kostel Jména P. Marie; Rokole u Bohdašína
H22H poutní kostel Zjevení Páně; Smiřice
H23H poutní kaple Navštívení P. Marie; Smržov
H24H poutní kaple narození P. Marie; Studánka
H25H poutní kostel P. Marie Pomocnice křesťanů; Teplice nad Metují
H26H arciděkanství kostel Narození P. Marie; Trutnov
H27H poutní kostel P. Marie Pomocnice křesťanů; u Verněřovic

LIBERECKÝ KRAJ (L)

L01L farní a poutní kostel Navštívení P. Marie; Bozkov
L02L farní kostel sv. Bartoloměje a P. Marie Montserratské; Doksy
L03L farní a poutní kostel Navštívení P. Marie; Hejnice
L04L arciděkanství poutní kostel Navštívení P. Marie; Horní Police
L05L farní a poutní kostel sv. Vavřince a sv. Zdislavy; Jablonné v Podještědí
L06L poutní filiální kostel sv. Kříže; Liberec
L07H poutní kostel Proměnění Páně; Tábor u Chlumu
L08L filiální kostel sv. Jana Křtitele; Zdislava

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (T)

T01O filiální kostel sv. Anny; Andělská Hora
T02O kaple sv. Cyrila a Metoděje; Hlavatá
T03O poutní kostel sv. Ignáce z Loyoly; Borová
T04O poutní kostel P. Marie Sedmiboletné; Cvilín u Krnova
T05O poutní kaple sv. Cyrila a Metoděje, tzv. Cyrilka; Čeladná
T06O poutní kaple sv. Salvátora; u Dolních Životic
T07O poutní kostel Navštívení P. Marie, tzv. Slezské Lurdy; Frýdek
T08O horská poutní kaple P. Marie Pomocné; Gruň

T09O poutní kostel sv. Kříže; Horní Lomná
T10O poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Hrabyně
T11O Slezská kalvárie; u Hradce nad Moravicí
T12O filiální kostel sv. Cyrila a Metoděje; Hřčava
T13O hradní kaple sv. Ondřeje; Hukvaldy
T14O poutní kaple sv. Jana Nepomuckého; Jablunkov
T15O konventní kostel sester alžbětinek; Hůrka u Štěplovce
T16O poutní kaple sv. Anny; Kozubová
T17O farní a poutní kostel P. Marie Nanebevzaté; Liptaň
T18O poutní kaple Maria Talhof; u Filipovic
T19O poutní kaple P. Marie Lurdské; Místek-Bahno
T20O kaple Bolestné P. Marie – tzv. Španělská kaple; Nový Jičín
T21O poutní kaple sv. Antonína Paduánského; Ondřejník
T22O filiální kostel sv. Vojtěcha; Opava
T23O farní a poutní kostel Narození P. Marie; Orlová
T24O umělá jeskyně se sochou P. Marie Lurdské; u Petřovic
T25O kostel sv. Vavřince; Píseň
T26O filiální kostel sv. Antonína Paduánského; Prašivá u Vyšních Lhot
T27O farní kostel Narození P. Marie; Příbor
T28O poutní (filiální) kostel sv. Valentina; Příbor
T29O poutní kaple P. Marie Nanebevzaté; Pstruží
T30O poutní kaple sv. Cyrila a Metoděje; Radhošť
T31O poutní kostel P. Marie Sněžné; Ruda u Rýmařova
T32O poutní kaple Smiřeni (dříve Navštívení P. Marie); u Rusína
T33O skalní jeskyně; Spálov
T34O farní kostel Narození P. Marie; Starý Bohumín
T35O poutní kaple sv. Anny; u Opavy
T36O poutní kaple; u Starého Jičína
T37O poutní kostel P. Marie Pomocnice; Uhlířský vrch u Slezského Kočova

OLOMOUCKÝ KRAJ (M)

M01O farní kostel Navštívení P. Marie; Bílá Voda
M02M filiální kostel Božího těla, tzv. Kostelíček; Bludov
M03M klášterní kostel sv. Alfonse; Červenka
M04M proboštský kostel Očišťování P. Marie; Dub nad Moravou
M05M poutní lesní kaple Nejsv. Trojice; v sedle mezi vrchy Jeřáb a Pohořelec nad Vysokým Potokem
M06M farní kostel sv. Leonarda; Horní Studénky
M07M farní kostel sv. Anny; Hoštejn
M08M farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Cholína
M09O poutní kaple sv. Antonína Paduánského; u Javorníku

M10M poutní kostel sv. Libora; Jesenec
M11M farní a poutní kostel sv. Bartoloměje; Jívová
M12M farní a poutní kostel Zvěstování P. Marie; Klášterec
M13M farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Kojetín
M14M poutní kostel Nejsv. Trojice; Kopřivná
M15M filiální kostel Narození P. Marie; u Hranic
M16O poutní kaple sv. Anny; Křížový vrch u Jeseníku
M17M poutní kaple P. Marie Lurdské V Olší; u Majetína
M18M kostel sv. Markéty; Mírov
M19M poutní kaple Na Kalvárii; Mladějovice
M20M poutní kaple sv. Jana Sarkandra; Olomouc
M21M farní kostel sv. Jiří; Pivín
M22M poutní kaple sv. Antonína Paduánského; Símře
M23M poutní kaple U Sv. studánky; u Kostelce u Holešova
M24M poutní kostel sv. Jakuba Většího a sv. Anny; při silnici mezi Libavou a Podlesím u Lázskeho potoka
M25M farní a poutní kostel sv. Anny; Staré Město
M26M farní a poutní kostel sv. Andělů strážných; Stražisko
M27M lesní kaple; pod vrchem Zámeček u Vačetíná
M28M poutní kostel Navštívení P. Marie; Jednov u Suchdola
M29M farní a poutní kostel Navštívení P. Marie; Svatý Kopeček u Olomouce
M30M poutní kaple sv. Antonína Paduánského; u Krakovce
M31M farní a poutní kostel Zvěstování Páně; Šternberk
M32O poutní kaple P. Marie La Salettské; u Travné
M33M poutní kaple sv. Rocha; u Úsova
M34M bývalá poutní kaple P. Marie Pomocnice; Vřesová Studánka pod Červenou horou
M35M farní kostel sv. Bartoloměje; Zábřeh
M36O poutní kostel P. Marie Pomocné; pod vrchem Výr u Zlatých Hor
M37O poutní kaple P. Marie Bolestné; Boží hora u Žulové

PARDUBICKÝ KRAJ (E)

E01H poutní kaple P. Marie Pomocnice křesťanů; Anenská Studánka
E02H poutní kaple P. Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu; Baldov
E03H farní kostel P. Marie Karmelské a sv. Jana Křtitele; Bystré
E04M farní kostel sv. Jana Nepomuckého; Cotkytle
E05H poutní kaple P. Marie, Matky ustavičné pomoci (Horáková kaple); pod vrchem Strážný u Dolní Dobrouče
E06H milostná socha P. Marie Růžencové; Dolní Újezd

E07H poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Hemže
E08H poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Hora Matky Boží u Králík
E09H poutní kaple P. Marie Pomocnice křesťanů; Hory u České Třebové
E10H poutní kostel P. Marie Pomocnice křesťanů; Luže arciděkaný kostel Nanebevzetí P. Marie; Chrudim
E11H poutní kostel P. Marie Pomocnice křesťanů; Luže arciděkaný kostel Nanebevzetí P. Marie; Chrudim
E12M poutní areál Ducha svatého a Povýšení sv. Kříže; u Jaroměřic u Jevíčka
E13H farní kostel Nejsv. Trojice; Klášterec nad Orlicí
E14H farní kostel Zvěstování Páně; Knířov
E15H poutní kostel sv. Alfonse a P. Marie Fatimské; Koclířov
E16H kaple Navštívení P. Marie; Končiny
E17H kapitulní kostel Povýšení sv. Kříže; Litomyšl
E18H poutní kostel sv. Anny; Litomyšl
E19H kostel Narození P. Marie; Mariánská Hora u Horní Čermné
E20H kaple sv. Antonína; u Nedošína
E21H hřbitovní kostel Navštívení P. Marie; Přelouč
E22M poutní kaple P. Marie; Mariánská studánka u Rychnova na Moravě
E23H poutní kaple sv. Anny; Štěpánov u Skutče
E24H děkaný kostel Nanebevzetí P. Marie; Ústí nad Orlicí
E25H poutní kostel sv. Mikuláše; Vraclav

PLZEŇSKÝ KRAJ (P)

P01P poutní loretánská kaple P. Marie; Bor u Tachova
P02P poutní kaple sv. Václava; Brůdek
P03C poutní kaple sv. Vojtěcha; pod vrchem Chlumeck u Vrčně
P04C kostel P. Marie Bolestné; Červené Dřevo
P05P poutní kaple P. Marie Pomocnice křesťanů; u Draženova
P06P poutní kaple P. Marie Bolestné; Dobrá Voda u Pocinovic
P07C farní kostel sv. Vintře; Dobrá Voda u Hartmanic
P08C filiální kostel Nanebevzetí P. Marie; Horažďovice
P09C poutní kaple sv. Anny; u Svatého Pole u Horažďovic
P10C poutní kaple Proměnění Páně; Hory Matky Boží
P11P farní kostel Narození P. Marie; Chotěšov
P12P poutní kostel Povýšení sv. Kříže; Křížový vrch u Stodu
P13P poutní kaple sv. Wolfganga; tzv. Bolfánek u Chudenic
P14C poutní kostel P. Marie Sněžné; Kašperské Hory
P15P poutní kostel Nanebevzetí P. Marie, sv. Wolfganga a sv. Benedikta; Kladruby

P16P arciděkaný kostel Narození P. Marie; Klatovy
P17P kaple Zjevení P. Marie, tzv. Chaloupka; Klatovy
P18P poutní kaple P. Marie Pomocnice křesťanů; mezi Malešicemi a Radčicemi
P19P farní kostel Narození P. Marie; Loučim
P20P děkaný kostel sv. Jana Křtitele; Manětín
P21P poutní kostel Zvěstování Páně; Mariánská Týnice
P22P farní kostel sv. Vojtěcha; Milavče
P23C poutní kostel sv. Jana Nepomuckého; Nepomuk
P24C poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Zelená Hora u Nepomuku
P25P farní kostel Narození P. Marie; Nicov
P26P farní kostel sv. Bartoloměje; Pístop
P27P katedrála sv. Bartoloměje; Plzeň
P28P děkaný kostel Nanebevzetí P. Marie; Přeštice
P29P farní a poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Seč
P30C poutní a farní kostel Narození P. Marie; vrch Hůrka u Strašína
P31P děkaný kostel Věch svatých; Stříbro
P32C poutní kaple Andělů Strážných; Vrch Anděla Stráže u Sušice
P33P poutní kostel sv. Anny; Svatá Anna u Plané
P34P poutní kostel sv. Anny; tzv. Tannaberk u Hájku
P35C poutní kostel sv. Anny; u Horšovského Týna
P36P poutní kaple P. Marie; Šipín
P37P poutní kostel sv. Vavřince; Veselá hora u Stráže
P38P poutní kostel Navštívení P. Marie; Vršiček u Rokycan
P39C farní kostel Zvěstování Páně; Zbýnice
P40P farní kostel sv. Wolfganga; Zelená Lhota
P41C farní kostel Kostel P. Marie Pomocné z Hvězdy; Železná Ruda
P42C Hauswaldská kaple; pod Kostelním vrchem u Srní
P43P poutní kaple sv. Anny; u Chudenic
P44P hřbitovní kostel sv. Barbory; Manětín

PRAHA (A)

A01A kostel P. Marie Vítězné; Praha-Bílá Hora
A02A benediktinský klášter; Emauzy, Praha-Nové Město
A03A filiální kostel Nanebevzetí P. Marie a sv. Karla Velikého na Karlově; Praha-Vinohrady
A04A místo svržení sv. Jana Nepomuckého do Vltavy; Praha-Karlův most
A05A filiální kostel Narození Páně s poutní loretánskou kaplí P. Marie, tzv. Loreta; Praha-Hradčany
A06A filiální kostel P. Marie Vítězné, tzv. Pražské Jezulátko; Praha-Malá Strana
A07A katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha; Praha-Pražský hrad
A08A kostel sv. Jiří; Praha-Pražský hrad

A09A kapitulní kostel Věch svatých; Praha-Pražský hrad
A10A opatský a farní kostel Nanebevzetí P. Marie, filiální kostel sv. Rocha; Praha-Strahov
A11A kapitulní a farní kostel sv. Petra a Pavla; Praha-Vyšehrad
A12A poutní kaple P. Marie na hradbách; Praha-Vyšehrad
A13A děkaný kostel sv. Jakuba; Zbraslav
A14A farní kostel sv. Mikuláše; Praha-Malá Strana
A15A farní kostel sv. Štěpána; Praha-Nové Město
A16A filiální kostel sv. Ignáce; Praha-Nové Město
A17A konventní a farní kostel sv. Jakuba; Praha-Staré Město

STŘEDOČESKÝ KRAJ (S)

S01A děkaný kostel sv. Petra a Pavla; Budeč
S02A farní kostel sv. Izidora; u Budenic
S03H farní kostel sv. Vavřince; Církvice
S04H děkaný kostel sv. Petra a Pavla; Čáslav
S05A děkaný kostel sv. Bartoloměje; Divišov
S06C poutní kaple sv. Marie Magdaleny; Dobrá Voda u Březnice
S07A farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Družec
S08A poutní loretánská kaple P. Marie; Hájek u Červeného Újezda
S09A farní kostel sv. Matouše; Hrádek u Vlašimi
S10C farní kostel Navštívení P. Marie a sv. Prokopa; Hvožďany
S11L poutní děkaný kostel Nanebevzetí P. Marie; Chorušice
S12A filiální kostel sv. Prokopa; Chotouň
S14H filiální kostel sv. Barbory; Kutná Hora
S15H arciděkaný kostel sv. Jakuba; Kutná Hora
S16H filiální kostel P. Marie Na Náměti; Kutná Hora
S17H hřbitovní kostel Nejsv. Trojice; u Kutné Hory
S18A filiální kostel sv. Klimenta; Levý Hradec
S19H farní kostel sv. Vojtěcha; Libice nad Cidlinou
S20C farní kostel sv. Jana Křtitele a P. Marie Karmelské; Maková Hora u Smolotel
S21C poutní kaple Utrpení Páně; vrch Kalvárie u Miličína
S22A děkaný kostel Narození P. Marie; Mnichovice
S23A farní kostel Navštívení P. Marie; Petrovice
S24H kostel Nanebevzetí P. Marie; u Poděbrad
S25H poutní kaple P. Marie Pomocnice křesťanů; Roztěž-Lázně
S26L děkaný kostel sv. Havla; Rožďalovice
S28A farní kostel sv. Prokopa; Sázava
S29A poutní kaple sv. Maří Magdalény; vrch Skalka u Mnišku pod Brdy

- S30A poutní kaple Nanebevzetí P. Marie; u Slap, na břehu v. n. Slapy
 S31A děkanský kostel sv. Václava; Stará Boleslav
 S32A poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Stará Boleslav
 S33A farní kostel sv. Václava; Stochov
 S34A farní kostel sv. Anny; Sudějov
 S35A farní kostel Zvěstování Páně; Zaječov
 S36A proboštský kostel Nanebevzetí P. Marie; Svatá Hora u Příbrami
 S37A farní kostel Narození sv. Jana Křtitele; Svatý Jan pod Skalou
 S38A filiální kostel sv. Jana Nepomuckého; Tetín
 S39A farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Tismice
 S40A farní kostel Nanebevzetí P. Marie; Tuřany u Slaného
 S41A poutní loretánská kaple P. Marie; Loreta u Vlašimi
 S42A konventní kostel sv. Františka z Assisi; Votice
 S43A poutní kaple sv. Vojtěcha; vrch Větrov u Mysletic
 S44A farní kostel sv. Václava; Votice
 S45A farní kostel sv. Václava; Vranov
 S46A poutní loretánská kaple P. Marie; Pyšely

ÚSTECKÝ KRAJ (U)

- U01L farní kostel Matky Boží Sedmibolestné; Bohosudov
 U02L poutní kaple Narození P. Marie; Česká Kamenice
 U03L farní kostel Narození P. Marie; Doksany
 U04L farní a klášterní kostel Nanebevzetí P. Marie; Dolní Ročov
 U05L bazilika P. Marie Pomocnice křesťanů; Filipov
 U06L farní kostel Povýšení sv. Kříže; Kadaň
 U07L filiální poutní kostel Čtrnácti sv. Pomocníků; Kadaň
 U08L hřbitovní kostel P. Marie Utěšitelky; Klášterec nad Ohří
 U09L poutní kaple P. Marie Pomocné; Kostomlaty pod Milešovkou
 U10L filiální kostel Navštívení P. Marie; Květnov
 U11L poutní a farní kostel P. Marie Bolestné; Mariánské Radčice
 U12L farní kostel sv. Petra a Pavla; Osek
 U13L loretánská kaple P. Marie; Rumburk
 U14L farní kostel P. Marie Sněžné; Sněžná
 U15L farní kostel Narození P. Marie; Trmice
 U16L filiální poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Vilémov
 U17L poutní kaple sv. Anny; Anenský vrch u Lobendavy
 U18A filiální kostel sv. Jiří; vrch Říp
 U19L kostel Navštívení P. Marie; u Křešic

ZLÍNSKÝ KRAJ (Z)

- Z01M farní kostel sv. Václava; Brumov
 Z02M poutní kaple sv. Barbory; u hradu Buchlov
 Z03M kaple sv. Josefa; u Bystřice pod Lopeníkem
 Z04M poutní kaple sv. Anny; Dolní Němčí
 Z05M poutní kostel Nanebevzetí P. Marie; Svatý Hostýn u Bystřice pod Hostýnem
 Z06M lesní kaple Matky Boží u Chladné studny; pod vrchem Doubrava u Loučky
 Z07M poutní kaple P. Marie nad pramenem Kaménka; u Malenovic
 Z08M farní a poutní kostel sv. Vavřince; Koryčany
 Z09M farní kostel sv. Mořice; Kroměříž
 Z10M kaple P. Marie Sedmibolestné; u Nětčic
 Z11M poutní kaple sv. Klimenta; Hora sv. Klimenta u Osvětiman
 Z12M lesní kaple P. Marie Lurdské; na návrší Na Jezírku u Pačlavic
 Z13M lesní poutní kaple P. Marie Bolestné; památník Ploština u Drnovic
 Z14M farní a poutní kostel P. Marie Sněžné; u Provodova
 Z15M poutní a farní kostel Narození P. Marie a sv. Anny, tzv. Valašská Katedrála; Rajnochovice
 Z16M farní a poutní kostel Narození P. Marie; Štípa
 Z17M klášterní kostel Zvěstování P. Marie; Uherské Hradiště
 Z18M poutní kaple sv. Rocha; u Uherského Hradiště
 Z19M klášterní kostel Nanebevzetí P. Marie; Uherský Brod
 Z20M poutní kaple sv. Cyrila a Metoděje; Valašské Klobouky
 Z21M konventní kostel Nanebevzetí P. Marie a sv. Cyrila a Metoděje; Velehrad
 Z22M poutní kaple P. Marie; u Vysokého Pole
 Z23M farní a poutní kostel Navštívení P. Marie; Zašová

5.2 Přehled zobrazených poutních míst podle (arci)diecézí

ČESKÁ CÍRKEVNÍ PROVINCE

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ (A)

A01A; A02A; A03A; A04A; A05A; A06A; A07A; A08A; A09A; A10A; A11A; A12A; A13A; A14A; A15A; A16A; A17A; S01A; S02A; S05A; S07A; S08A; S09A; S12A; S18A; S22A; S23A; S28A; S29A; S30A; S31A; S32A; S33A; S34A; S35A; S36A; S37A; S38A; S39A; S40A; S41A; S42A; S43A; S44A; S45A; S46A; U18A

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ (C)

C01C; C02C; C03C; C05C; C06C; C07C; C08C; C09C; C10C; C12C; C13C; C14C; C15C; C16C; C17C; C18C; C19C; C20C; C21C; C22C; C23C; C24C; C25C; C26C; C27C; C29C; C30C; C31C; C32C; C33C; C35C; C36C; C37C; C38C; C39C; C40C; C41C; C42C; C44C; C45C; C46C; C47C; C48C; C49C; C50C; C51C; C52C; C53C; C54C; C55C; C56C; C57C; J08C; J11C; J26C; P03C; P04C; P07C; P08C; P09C; P10C; P14C; P23C; P24C; P30C; P32C; P35C; P39C; P41C; P42C; S06C; S10C; S20C; S21C

DIECÉZE KRÁLOVÉHRADECKÁ (H)

E01H; E02H; E03H; E05H; E06H; E07H; E08H; E09H; E10H; E11H; E13H; E14H; E15H; E16H; E17H; E18H; E19H; E20H; E21H; E23H; E24H; E25H; H01H; H02H; H03H; H04H; H05H; H06H; H07H; H08H; H09H; H10H; H11H; H12H; H13H; H14H; H15H; H16H; H17H; H18H; H19H; H20H; H21H; H22H; H23H; H24H; H25H; H26H; H27H; J03H; J04H; J20H; J23H; J25H; J35H; J37H; J40H; L07H; S03H; S04H; S14H; S15H; S16H; S17H; S19H; S24H; S25H

DIECÉZE LITOMĚŘICKÁ (L)

L01L; L02L; L03L; L04L; L05L; L06L; L08L; S11L; S26L; U01L; U02L; U03L; U04L; U05L; U06L; U07L; U08L; U09L; U10L; U11L; U12L; U13L; U14L; U15L; U16L; U17L; U19L

DIECÉZE PLZEŇSKÁ (P)

K01P; K02P; K03P; K04P; K05P; K06P; K07P; K08P; K09P; K10P; K11P; P01P; P02P; P05P; P06P; P11P; P12P; P13P; P15P; P16P; P17P; P18P; P19P; P20P; P21P; P22P; P25P; P26P; P27P; P28P; P29P; P31P; P33P; P34P; P36P; P37P; P38P; P40P; P43P; P44P

MORAVSKÁ CÍRKEVNÍ PROVINCE

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ (M)

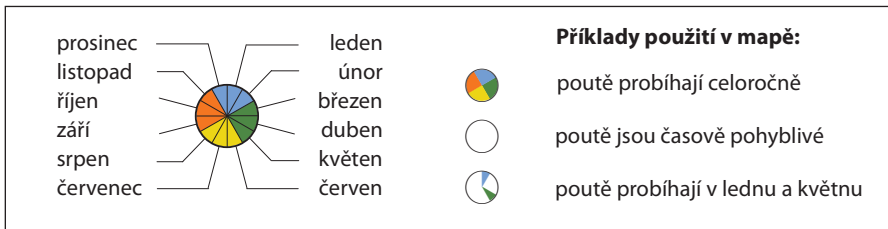
B02M; B11M; B17M; B38M; B40M; B45M; E04M; E12M; E22M; M02M; M03M; M04M; M05M; M06M; M07M; M08M; M10M; M11M; M12M; M13M; M14M; M15M; M17M; M18M; M19M; M20M; M21M; M22M; M23M; M24M; M25M; M26M; M27M; M28M; M29M; M30M; M31M; M33M; M34M; M35M; Z01M; Z02M; Z03M; Z04M; Z05M; Z06M; Z07M; Z08M; Z09M; Z10M; Z11M; Z12M; Z13M; Z14M; Z15M; Z16M; Z17M; Z18M; Z19M; Z20M; Z21M; Z22M; Z23M

DIECÉZE BRNĚNSKÁ (B)

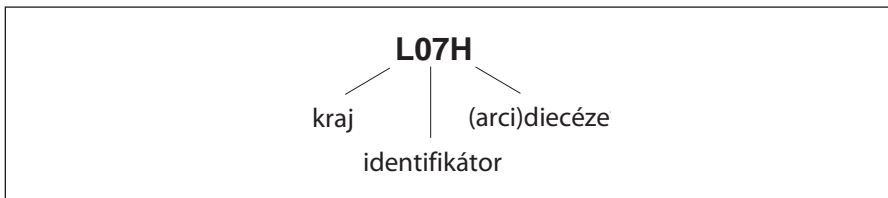
B01B; B03B; B04B; B05B; B06B; B07B; B08B; B09B; B10B; B12B; B13B; B14B; B15B; B16B; B18B; B19B; B20B; B21B; B22B; B23B; B24B; B25B; B26B; B27B; B28B; B29B; B30B; B31B; B32B; B33B; B34B; B35B; B36B; B37B; B39B; B41B; B42B; B43B; B44B; B46B; B47B; B48B; B49B; B50B; B51B; B52B; B53B; B54B; B55B; B56B; B57B; B58B; B59B; B60B; B61B; C04B; C11B; C28B; C34B; C43B; J01B; J02B; J05B; J06B; J07B; J09B; J10B; J12B; J13B; J14B; J15B; J16B; J17B; J18B; J19B; J21B; J22B; J24B; J27B; J28B; J29B; J30B; J31B; J32B; J33B; J34B; J36B; J38B; J39B

DIECÉZE OSTRAVSKO-OPAVSKÁ (O)

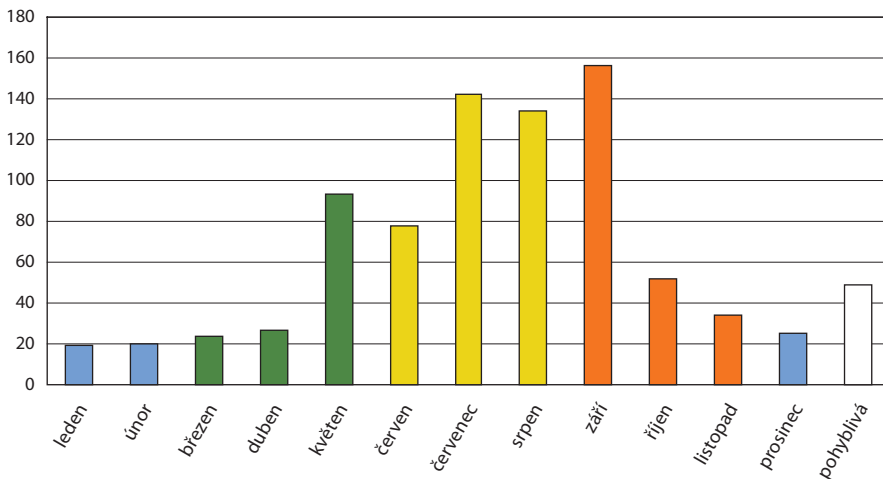
M01O; M09O; M16O; M32O; M36O; M37O; T01O; T02O; T03O; T04O; T05O; T06O; T07O; T08O; T09O; T10O; T11O; T12O; T13O; T14O; T15O; T16O; T17O; T18O; T19O; T20O; T21O; T22O; T23O; T24O; T25O; T26O; T27O; T28O; T29O; T30O; T31O; T32O; T33O; T34O; T35O; T36O; T37O

Obr. 1 — Legenda mapy – konání poutě během kalendářního roku

Obr. 2 — Označení poutního místa čtyřmístným kódem

Obr. 3 — Rozložení četností poutí v průběhu kalendářního roku

Pozn.: pohyblivá (pout) = poutě je vázaná na pohyblivý liturgický svátek či slavnost (např. během Velikonoc), není tedy možné uvést konání poutě

Téhož dne se dva z jedenácti učedníků ubírali do vsi jménem Emaus, která je od Jeruzaléma vzdálena asi tři hodiny cesty, a rozmlouvali spolu o tom všem, co se událo. A jak to v řeči probírali, připojil se k nim sám Ježíš a šel s nimi. Ale něco jako by bránilo jejich očím, aby ho poznali.

Když už byli blízko vesnice, do které šli, on jako by chtěl jít dál. Oni však ho začali přemlouvat: „Zůstaň s námi, vždyť už je k večeru a den se schyluje.“ Vešel tedy a zůstal s nimi. Když byl spolu s nimi u stolu, vzal chléb, vzdal díky, lámal a rozdával jim. Tu se jim otevřely oči a poznali ho; ale on zmizel jejich zrakům.

Lukášovo evangelium (24,13–15.28–31)